

ANDREJ KOEREJTSJIK

GESCHOFFEERD. BELARUS.

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

De Nieuwe Toneelbibliotheek

Tekst #NR 603

GESCHOFFEERD. BELARUS.

1.

© 2020, Andrej Koerejtsjik, Nederlandse vertaling: Maaïke van Rijn

De Nieuwe Toneelbibliotheek, Tekst #603

© 2020, Andrej Koerejtsjik, +375298739807 (Viber, Telegram, Whatsapp)

Oorspronkelijke titel: Обиженные. Беларусь(сия)

© 2020, John Freedman (Engelse vertaling),

jfreed16@gmail.com

© 2020, Maaïke van Rijn (Nederlandse vertaling), maaïke@tinygrass.nl

Eerste druk 2020

isbn 978-94-6076-603-9

nur 307

Niets uit deze uitgave mag worden opgevoerd of verveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van de schrijver, vertaler en De Nieuwe Toneelbibliotheek

No part of this book may be reproduced in any way without written permission from the writer, translator and De Nieuwe Toneelbibliotheek

De Nieuwe Toneelbibliotheek bestaat uit

Mara Aronson, Connie Nijman, Ditte Pelgrom

Redacteur Ricky Schouten

Typografie en basis lay-out

Connie Nijman

Printwerk

Hollandridderkerk, Ridderkerk

info@denieuwetoneelbibliotheek.nl

Postadres

De Nieuwe Toneelbibliotheek

Willem Beukelsstraat 42

1097 ct Amsterdam

Geschoffeerd. Belarus. is online te bestellen op:

www.denieuwetoneelbibliotheek.nl

Personages

De Ouwe
Het Jonkie
Novice
Vrolijk
Roofvogel
Lijk
Mentor

eerste bedrijf

Scène 1

de ouwe Ik haat toneel. Nooit wat aan gevonden. Allemaal onzin. Flauwekul. Je kijkt ernaar, maar wat heeft het voor nut? Wat is het, vermaak? Volwassenen die een beetje aan lopen kloten, iedereen hun blote kont laten zien en dan dom staan te lachen? Hi hi hi, ha ha ha. Welk normaal persoon doet nou dat soort dingen? Het is allemaal fake. Bezopen. Gekkingheid. Kijk die voorhoofden! Die enorme armen en benen! Daar kun je ook een veld mee omploegen. Zet zo iemand op een tractor en hij ploegt zo tien hectare voor je om... in één dag. Misschien wel meer. En die vrouwen – jullie zouden kinderen moeten baren... borsjt maken! De staat zal je steunen. Dát is jezelf nuttig maken. Maar wat komt er nou voor positiefs van een of andere geschminkte kerel, die op een podium met zijn kont gaat staan draaien?

pauze

Het zijn allemaal ratten. Wat moet ik ervan zeggen? Ongedierte. Schuim der natie. Ver-raders. Ze eten uit mijn hand, maar bijten dan in die hand, die hen voedt... mijn linkertiet heeft ze allemaal gezoogd, maar zij... verraders.

Daarom heb je ook geen theaters in dorpen. Dorpsbewoners maken korte metten met dat soort flauwekul. Boeren, die... die zijn van de grond. Die zijn puur. Laten zich niks wijs-maken. Dorpen hebben ook geen musea! Zie je hoe mooi het is uit het raam? Daar heb je geen schilderijen voor nodig. Trouwens, hoe kun je dat schilderijen noemen? Dat kan mijn kleine broertje ook! Chagall-Schmagall. Dertig miljoen dollar, veertig, voor mijn part honderd, het blijft kinderlijk geklieder!

Voor ons raam stonden appelbomen. Daarachter een weide, waar de paarden van de kolchoz graasden. Dat is pas een edel dier. Ik weet niet waarom, maar ik heb mijn hele leven al iets met paarden. Ze zijn rustig

en gehoorzaam. Ze werken tot ze erbij neervallen. Vragen nooit ergens om. Goed, een merrie kan wat wispelturig zijn, maar dan geef je haar gewoon een klap op d'r kop, dan kalmeert ze meteen... Oogkleppen d'r op, en dan gaat ze voor je door het vuur en door het water. Ze is trouw. Zo zou een land ook moeten zijn. Werkpaarden. Trouw. Eet uit je hand, zonder blikken of blozen. Soms droom ik er zelfs van: 'Paard', dat zou een goed land zijn!

Wij zouden het best kunnen vinden samen. Een beetje haver, een paar klappen en ze zou voor me werken en van me houden.

Scène 2

vrolijk Je kunt alles veranderen! Letterlijk alles! Als je maar wil, kun je alles veranderen en beter maken. Dat is mijn credo. Laten we het mijn missie noemen. Mijn bericht aan het universum. Ping, ping, ping! Ik stuur graag berichten aan het universum. Omdat het universum antwoord geeft. Dat is zo cool! 'Lena, jij was op zoek naar vrolijk optimisme? Alsjeblieft Lena, hier heb je zoveel optimisme als je maar wilt!'

Ik kom uit Grodno. Grodno is zeg maar het Westen van Belarus. Een beetje het Belarussische Europa. Vóór de oorlog zaten daar Polen. Onze stad was vroeger heel mooi, maar wel oud. Alles was er Sovjet en stond op instorten. Nu komen zelfs de Polen en ze zijn compleet onder de indruk van onze stad. We wilden het doen, en we deden het ook! Of neem nou je nagels doen, bijvoorbeeld. Ik deed altijd parelmoer, ik was niet zo van de felle kleurtjes. Maar toen ben ik het gewoon gaan doen: wit, rood, wit. Echt een hele toffe combinatie. Wit. Rood. Wit. Helemaal in. Het is de vlag van ons land.

Trouwens, dat waren mijn nagels voor de bruiloft. Haha, dacht je dat dat over mij ging? Nee hoor, ik ben nog steeds freelancer. Ik sta open voor een goed voorstel. Ben bezig met casten. Nee, geintje. Het was voor de bruiloft van mijn zus, Maria. Voor haar wel goed ook, ze is al eenentwintig. Een zeer imposante dame. Ik ben zo blij voor haar! Universum! Je houdt van ons! De bruiloft staat gepland op negen augustus, een zondag – echt een superdag!

Haar vent is ook heel cool, uit Oekraïne. Superlang, atletisch, loopt elke dag hard. En ziet er heel goed uit natuurlijk. Ja, ik was een beetje jaloers, duh. Oekraïners zijn hartstikke sexy! Lvov voelt als mijn thuisstad, ik ben gek op alles daar! De koffie en de chocola! Ik voel me helemaal thuis in die super-trendy cafés. Was de hele wereld maar als Lvov!

Voor de bruiloft heb ik vrij gevraagd als waarnemer in kiesdistrict nummer negen. Een ander meisje gevraagd me te vervangen. Ze lieten

ons toch al niet binnen – vanwege het coronavirus, zeiden ze. Geen waarnemers toegestaan. Alle anderen natuurlijk wel, maar geen waarnemers! Dus stonden we van buitenaf naar binnen te kijken. Ja, ze plakten papier voor de ramen! Heel grappig, alle ramen normaal, alleen die bij de stemcommissie afgeplakt! Echt zo stom. Toen hebben we maar geteld wie er allemaal kwamen stemmen. Hoeveel er naar binnen gingen. Of ze witte armbandjes droegen – dat was het teken van de verandering. Tot nu toe klopt er niets van. Wij zagen dertig man naar binnen gaan, maar volgens hun waren het er honderdzesentwintig. Dat is gewoon onzin. Foutje, bedankt. Hoe kun je dat soort dingen nou faken?

Scène 3

lijk BATE wint! FC BATE kampioen! Alle steden zullen het weten! Elk huis! Kijk maar uit, hier komt de harde kern! Wat zit je nou te grijnzen, lul? Moet je een schop voor je reet?

Oeps, sorry, dat was iets *te*. De wedstrijd is afgelopen. Iedereen heeft goed gespeeld – een bonus voor alle echte supporters. Zie je deze neus? Twee keer gebroken. En dit litteken hier, dat is van toen die gasten van Dynamo me met een vlaggenstok te lijf gingen. Dertien hechtingen. Overal bloed. Maar je had ons daarna samen moeten zien zuipen. Bro's! Jullie gasten zijn hardcore! Ik hou van jullie allemaal! Je moet respect hebben voor je tegenstander. Wil je vechten? Ga vechten dan! Maar wel eerlijk. Geen kinderen slaan. De meiden met rust laten. Niet met zijn tweeën of drieën tegen één. Nooit de politie bellen! En het belangrijkste, als je d'r één vol op je bek krijgt, ga je daar later niet over janken. Maar verder, ga je gang.

pauze

Niet zoals die snor. Ik heb er geen problemen mee dat iemand zijn spierballen wil laten zien. Maar wel eerlijk vechten, klootzak! Die dikke kop van jou is altijd en overal op tv, en al die hielenlikkers van je, die altijd maar veren in je reet moeten steken! Geef een ander ook een kans! En gooi *dán* alle stemmen op tafel – hier, bende mietjes en stiekemerds, en nou tellen hoeveel er op mij gestemd hebben. Tellen en bek houden. Ik leg aan elke stem verantwoording af! Maar nee! Deze rat komt onder tafel op je afgekropen en steekt een mes in je rug. Iedereen die tegen hem is, iedereen die zijn kop boven het maaiveld steekt, allemaal de cel in. We lachen er maar om: alsof er in zesentwintig jaar niet één eerlijk man tegen hem is ingegaan, alleen maar boeven, dieven en misdadigers. Ik ben hem zo godvergeten zat! Spuugzat, zeg ik!

Zesentwintig jaar. Net zo lang als ik leef. Op de dag af. Ik hou mijn hele leven al van voetbal, net zo lang als ik die klootzak al haat. Echt HAAT.

Scène 4

het jonkie Ik was verslaafd aan *Counter-Strike*. Nou ja, niet echt verslaafd. Eigenlijk mocht ik niet zo lang gamen, maar ik verstopte mijn laptop onder de dekens. Later ben ik daarmee gestopt. Met *Counter-Strike*, bedoel ik. Toen werd het *Dota*. Maar toen heeft pa ze mijn laptop laten afpakken. Shit. De laatste fucking dictator van Europa.

Iedereen speelt die games, het is niks bijzonders. Maar zo is hij: 'Wil je soms net zo worden als zij? Als die jongens? Waar ben jij met je hoofd?'

Fuck... pa! Alle anderen mogen wel!

En dan komt hij weer met hetzelfde oude liedje. Vroeger, toen stelden jonge mensen nog iets voor. Het Verbond van Jonge Communisten, de studenten-bouwbrigades, hoe ze niets liever deden dan in de pas marcheren, hoe ze dorpen in Afghanistan verdedigden, hoe hij koeien melk en de dampend warme, verse melk dronk. Ik haat die melk, hij stinkt naar natte hond en ik krijg er meteen de schijterij van. Die verhalen van hem, ik kan ze niet meer horen. Over de Sovjet-Unie. Daar was ik niet bij! Ik ben pas zestien! Er was niks boeiends aan. Ze hadden geen internet! Geen smartphones! Geen tablets! Er waren niet eens behoorlijke films. Het enige wat ze deden was koeien melken en veel te veel wodka zuipen.

Ik speel nog wel op een computer! Van Vasja heb ik een laptop gekregen waarop ik kan gamen. Stiekem. Om hem dwars te zitten. Vasja is mijn enige vriend. Hij wordt binnenkort tweeëndertig. Hij kan vanaf tien meter een konijn zo een mes in z'n oog gooien. Vet stoer is ie. Mijn lijfwacht.

Zelfs de Slaapmuts weet daar niks van. De Slaapmuts is Larisa Nikolajeva. Zij zorgt ervoor dat ik mijn schoolwerk blijf doen. Ze brengt me naar school en haalt me weer op. Ze is vals en het is een *snitch*, steekt overal haar neus in. Ik weet dat ze mijn mobieltje checkt en alles aan pa doorbriefft. Ik moet haar mijn huiswerk laten zien voor het

meegaat naar school. Zij is degene die de docenten vertelt welke cijfers ik moet krijgen. Wat een lerares! Slaapmuts Larisa. Ik hoorde ze een keer praten. Pa zei: 'Hij heeft de zorg van een vrouw nodig.' Alsof ik mijn moeder mis. 'In sommige dingen moet jij als een moeder voor hem zijn, Larisa.' Hoe kan iemand anders nou mijn moeder zijn?

Soms vraag ik me af, hou ik eigenlijk van hem? Ik bedoel, ik ben zijn zoon. Het is mijn plicht om van hem te houden. Mijn plicht. Iedereen is door plicht aan hem gebonden.

Scène 5

roofvogel Ze is niet geweldig in bed. Ik bedoel, ze doet haar best. Ze kreunt en stoot met haar heupen, maar veel is het niet. God, die meiden die we in Loehansk hadden, die zogen je leeg! Kletsnat kwam je naar buiten, alsof je uit een badhuis kwam. Ik moest 'm koelen met ijs! Lippen als fietsbanden hadden die. Zulke! En toen kwam er ene Masja uit Wit-Rusland. Die zijn wat terughoudender. Alsof je ze ergens iets verschuldigd bent. Maar ze was mooi. Witte tanden. Netjes op zichzelf.

Op mij kan je rekenen. Alles doet het nog. Voor nu.

Er was een tijd dat het allemaal prima ging. Ik kreeg 'm omhoog, en toen niet meer. Bij de training hadden we een dokter – dat was al hier. Die zei dat het de zenuwen waren. Ja, dat had ik ook wel door. 2014 was een zenuwenjaar. Van alles tegelijk. Ik dacht dat ik eraan zou gaan. Tien jaar of nog langer varkensvoer vreten uit een aluminium bakje, en waarom? Om de fundamenten van de natie te verdedigen! Om de fascisten te bestrijden. Goddank wist de hele groep als de tyfus te maken dat ze daar wegkwamen, om het netjes te zeggen. In kleine plukjes tegelijk glipten we ze door de vingers.

Ons peloton was hot. Beesten. Ljosja, Paddenstoel, Groentje, Peper, Nitsko... sommigen kwamen terecht in Kemerovo, anderen in Vladikavkaz. Een paar officieren gingen zelfs naar Moskou en een paar van ons eindigden hier. In Sovjet-Wit-Rusland. Europa. Ze hebben hier casino's. Het is hier schoon. We krijgen goed betaald. De meisjes... Ze hebben hier een ideologie! Je weet precies wat er kan en wat niet! Het is zwart-wit. Zoals het hoort. Dat heeft zo zijn nadelen. Ik had het al over de meisjes.

pauze

Dat was niet het moment om een bruiloft te plannen! Negen augustus. Ik nam verlof, maar ik had toen al zo'n gevoel dat het me op zou breken. Kreeg er pijn van in mijn buik. En toen, godverdomme, kreeg ik 'm niet

meer overeind. Dat was me eerder alleen gebeurd in 2014. In Kiev. Iedereen liep daar rond te paraderen met een grote bek. Het einde was in zicht. De Banderisten waren uitgeteld. Weggevaagd. We konden ze één voor één afknallen. Er was versterking onderweg uit Moskou. Tien pelotons. Die ouwe Poetin liet zijn ouwe vriendje Janoekovitsj niet in de steek. Maar ik had het gevoel dat ons nóg iets boven het hoofd hing. Dat er meer ellende kwam. En nu, hier, opnieuw – niet goed. En dan heb ik ook nog die klote-huwelijksnacht in het vooruitzicht.

Scène 6

novice Voor lekkere gehaktballetjes heb je flink wat vet nodig, want van alleen maar rood vlees worden ze droog. Zo doe ik het: ik neem gehakt, half-om-half, en doe er altijd een klont varkensvet bij. Iets van een half pond, ongeveer. Je kunt ook reuzel nemen. Dat stop je allemaal in een vleesmolen. Ui, knoflook en kruiden toevoegen... of... je kunt ook uienpoeder gebruiken. Ik heb het al een hele tijd niet meer gedaan. Serjozja was altijd gek op mijn gehaktballetjes. Hij kon er wel tien op, jawel, tien in één keer. De kinderen trouwens ook.

Sergej... soms komt hij razend thuis van zijn reizen. Hij filmt alles wat hij ziet: alle vuiligheid, alle verwarring, alle pijn van het samenzijn met mensen. Als blogger vertellen mensen hem altijd de waarheid, onopgesmukt, zoals het echt is, en tegen mij zegt hij, 'Hoe is het mogelijk? Dit land is gevuld met leugens! Iedereen liegt maar en liegt maar raak. De televisie zegt één ding, maar het echte leven is volkomen anders.' Dan zet ik hem een bord gehaktballetjes voor om hem een beetje af te leiden.

Ik vraag me tegenwoordig vaak af... ik ga voor de spiegel zitten en zet mijn mobieltje uit zodat ze me niet lastigvallen, anders blijven de BBC, CNN, die van ons en andere zenders me de hele tijd belagen. Ik kam mijn haar, een eeuwigheid, lijkt het, met maar één vraag in mijn hoofd: wat doen mensen allemaal uit liefde?

pauze

Vroeger zou ik gezegd hebben: alles. Nu denk ik daar anders over. Niet echt alles.

Doodgaan? Soms is dat misschien wel het makkelijkst. Je gaat dood en je bent weg. Geen keuzes meer. Het offer is gebracht. Je hebt je leven gegeven. Je opdracht vervuld.

Maar wat nou als je wilt leven?

pauze

Maar leven voor wie dan? Voor hem? Voor jezelf? Je land?

De kinderen vragen regelmatig wanneer papa vrijkomt. 'Mama, jij bent nu de president, waarom laat je hem niet vrij?' Wat moet ik zeggen? Ik ben de president. En ik heb niets. Ik heb nergens controle over. Niet eens over mezelf.

Scène 7

mentor Zevenendertig jaar trouwe dienst heb ik achter de rug. Zevenendertig jaar. Ik heb vijf onderscheidingen met certificaat van het ministerie van onderwijs. Met gouden zegels! Ondertekend door vier verschillende ministers. Eentje heeft zelfs mijn nominatie tot Leraar van het Jaar naar de president gestuurd, maar die is ergens blijven hangen. Het geeft niet, ik heb alle vertrouwen, want ik weet: de president denkt aan ons, altijd. De president houdt ons allemaal in zijn gedachten! De onderwijzers, de melkmeiden, de gepensioneerden, iedereen. Moet je je voorstellen wat een hoofd die man moet hebben, om zo aan iedereen te denken? Wat een hoofd! Elke keer dat ik aan zijn hoofd denk, neem ik het mijne in mijn handen.

Ik zeg tegen de leerlingen, waarom zitten jullie allemaal alleen maar in die gadgets en Minecrafts van jullie? DÍe man is altijd aan het denken. Hij is altijd een of ander probleem aan het oplossen. Niets ontgaat hem. Zodat jullie ondankbare kinderen een beter leven kunnen leiden. Zodat er stabiliteit is. Hij gaf jullie schoolboeken, hij betaalt ons salaris, hij geeft ons werk. Kijk naar dit gebouw dat hij heeft neergezet, de bloemen die hij heeft geplant. Hij heeft een spoetnik de ruimte in gestuurd; alles, zodat jullie kunnen studeren. En jullie? Jullie hebben geen moreel besef!

Maar toen kondigde hij ineens verkiezingen af voor deze zomer. Waar was dat voor nodig? Het is vakantietijd. Iedereen zit op de datsja. Tomaten, watermeloenen... de datsja! Wij leraren kregen het allemaal op ons bord. Ik was daar niet blij mee. Het was beter geweest ze helemaal af te gelasten. Wat een ellende, die verkiezingen! Moet je zien wat ze ons brengen! Trump, Porosjenko, Jeltsin – allemaal barbaren. Zonder verkiezingen weet je ook wat de mensen willen. De mensen willen altijd hetzelfde – stabiliteit! En wat is stabiliteit? De Chef, die is het! Zesentwintig jaar, dat zegt toch alles. En allemaal – stabiel.

Dat het maar zo moge blijven. Ik heb nog vier jaar te gaan tot mijn pensioen. Onze school is een voorbeeld voor de andere middelbare scholen. Zelfs de zoon van de president was hier leerling.

Alleen maak ik me zorgen over de jonge leraren. Wat gaat er om in die hoofden? Ze trappen in al die Westerse propaganda. 'Hoe tellen wij de stemmen?' Ik zeg altijd, wat het land ook nodig heeft, dat is wat je doet! Betweters. De mensen boven jullie, die weten het beter. Jullie willen een baan? Ga werken. Genoeg te doen voor leraren, waar wacht je op. Maar verkiezingen – dat zijn we verplicht aan de stabiliteit. Je redt de regering, en dan geven zij je een bonus. Met Gods hulp heb ik op onze school over vijf verkiezingen de leiding gehad. Ik deed alles wat nodig was. Precies zoals de resultaten gepland waren. En iedereen kreeg zijn bonus!

Maar ik heb het niet op die waarnemers. Wat proberen jullie eigenlijk waar te nemen? Huh? Ik heb alle cijfers hier, in mijn hoofd. Jullie werken me alleen maar op de zenuwen.

Scène 8

novice Waar moet ik in praten? De camera? Oké. Ooef. Wacht...

pauze

Hallo! Ik ben Svetlana Tichanovskaja, presidentskandidaat. Ik ben zevenendertig jaar. Geboren in de omgeving van Polesje. Ik ben afgestudeerd aan de vakgroep Filologie van de Pedagogische Staatsuniversiteit van Mozyr. Ik spreek vloeiend Belarussisch, Russisch en Engels.

Ik voelde nooit de behoefte om carrière te maken. Ik zag mezelf in de eerste plaats als echtgenote en moeder. Huisvrouw. Dat is waar ik het best in ben. Ik was niet geïnteresseerd in politiek. En daar heel tevreden mee.

Een jaar geleden begon mijn man Sergej Tichanovski een project, dat hij 'Een Land voor het Leven' noemde. In verband daarmee sprak hij allerlei mensen met verschillende beroepen. Zij vertelden hem wat hen bezighield, wat ze voelden, hoe ze dachten over Belarus. Mensen vertelden over hun moeilijke levens en deelden hun dromen van leven in een vrij, welvarend land.

Wat me het meest verbaasde was dat ze de mensen die op ons blogkanaal te zien waren in de gevangenis gooiden. Waar sloeg dat nou op?!

Is het überhaupt mogelijk om vrede te hebben met dat soort onrecht?

Daarom koos ik ervoor om mijn man Sergej te vervangen, toen hij geen toestemming kreeg om deel te nemen aan de verkiezingen, en in één keer door te stoten tot aan de overwinning.

Klonk dat een beetje goed? Ja? Ik kan niet geloven dat ik dit zeg.

– Helemaal tot aan de overwinning! Voor mezelf, mijn man, voor ons allemaal, onze kinderen. Als echtgenote en moeder begrijp ik dat het binnen het gezin één voor allen en allen voor één is. Ik wil dat dat ook gaat gelden voor ons land.

Ze zeggen dat een vrouw geen president kan worden. Dat is niet waar! Niemand houdt een vrouw tegen die haar gezin verdedigt, net zoals niemand een natie tegenhoudt, die eist dat er recht wordt gedaan.

roofvogel Godverdomme, zie je nou wel! Vuile klootzakken! Ik heb de negende dienst. De negende en de tiende en de elfde. Alle verloven ingetrokken. Alle vakanties. De hele mikmak. Ik zeg tegen mijn bevelhebber dat ik ga trouwen, dat we het al twee maanden aan het plannen zijn. Hij zegt, 'Ben jij niet goed bij je hoofd? Wat kan mij dat verrotten, al ben je dood, dat is nog geen reden om je niet te melden.' En nog eens. 'Ben je niet goed bij je hoofd?' Hij kijkt me recht in mijn ogen... ben je niet goed bij je hoofd?

Ik ben prima bij mijn hoofd. Ik belde meteen naar Masja. De bruiloft is naar de klote, Masja, zei ik. De plicht roept. De plicht gaat voor, Masja. Ik had haar expres opgebeld, zodat ze niet in mijn gezicht kon gaan schreeuwen. Over haar familie die speciaal uit Lida zou komen, over het restaurant dat haar moeder al betaald heeft, over 'Ben jij nou een vent? Je hebt het belóófd!' Godverdomme, als ze niet begrijpt wat 'aan je land verplicht' betekent, wat kan ik dan nog zeggen? Ik dien Wit-Rusland. Ik dien Loekasjenko, hij is mijn hoogste bevelhebber! Met andere woorden: wat hij ook zegt, wij voeren het uit.

Onze adjunct-politiek commissaris is een prima vent. Ieder woord van hem is raak. In de roos. Dood aan de vijand. Polen, Oekraïners en Litouwers zijn onze vijanden. De Russen zijn geen vijanden, maar ze willen ons wel inlijven. Wat betekent dat ze ook vijanden zijn. Maar ook broeders. Maar ook vijanden. Soms heb je dat.

Maar eerst gaan we samen met de Russen onze primaire vijanden inmaken, die Westerse homo's, Yankees en Maidan-maniakken. Later

rekenen we wel af met de Russen. De Chef zal ze nergens mee weg laten komen. Zelfs niet als hij straks een gouverneur van Rusland wordt.

Shit, Masja belt weer. Ha! O, hee, rustig maar... hou op met huilen! Ik weet dat je zwanger bent. Nou en? We stellen het gewoon even uit. We zullen die gasten wel terugdringen. Gehakt van ze maken! Jaja, ik ben voorzichtig, heel voorzichtig. Je zou onze uitrusting eens moeten zien. Zeven scheepsladingen uit Moskou. Eersteklas spul – indrukwekkend. Als het niet zo verrotte warm zou zijn. Je draagt bepantsering inclusief kogelvrij vest, een helm, een gezichtsmasker en ook nog scheenbeschermers. Hoe vind je dat? Een dag of twee op die manier en we hebben het land schoongeveegd. Indrukwekkend.

het jonkie *schreeuwt* Pa! Papa! Wat is er met het internet?
de ouwe *schreeuwt terug* Ik zit middenin een interview, Kolja! Dima Gordon is hier uit de Oekraïne... Let maar niet op hem, Dimitri. Je vroeg naar mijn vader? Ja, ik denk dat ik mijn vader één keer heb gezien, toen hij thuiskwam bij ons. Ik weet nog dat hij thuiskwam... ik herinner het me vaag; het is het enige dat in mijn geheugen is blijven hangen – het was een ontzettend lange man. Dik over de twee meter.

Toen ik op de lagere school zat kreeg ik een waarschuwing van de politie. Met een bende schoolkinderen gooiden we bankjes om... *denkt na* Maar dat vind jij niet interessant.

het jonkie Als je het internet niet aanzet, word ik geen president na jou!
de ouwe Grapjas. Wat wil je? Het is een kind. Hij is de leider van de oppositie bij mij thuis. Ik zal je iets vreemds vertellen, Dima. Geloof mij maar als ervaren president: president kun je niet worden. Je wordt als president geboren.

vrolijk Fu-u-u-u-ck! Waarom heb ik mijn nagels en mijn haar en dat harsen laten doen? Waarom heb ik die jurk gekocht? Driehonderdzevenenzestig roebel! Dat zijn twee maand-salarissen! De bruiloft gaat niet door! Roma moet werken. Blijkt dat Roma bij de oproerpolitie werkt. Hoewel het een Oekraïner is. Ik dacht dat hij gewoon ergens politieman was. Je weet wel, wijkagent of verkeersagent. Maar hij is een soort paramilitair. Maakt niet uit. Nu gaan ze trouwen in het

Nieuwe Belarus! Dat is nóg beter! Moet je al die mensen buiten in de rij zien met hun witte armbandjes! Universum! Wij zijn de meerderheid! mentor Onze commissie is gepokt en gemazeld. Hij bestaat uit mij en de twee conrectoren Kristalina Sergejeva en Lidia Michailova; dan Igor Nikolajev van de administratie en leraren van de onderbouw.

Goed, iedereen, opletten! Ik geef instructies. Knoop ze in je oren. Hier zijn de getallen die we moeten onthouden. Dit is hoe het tellen zal gaan: je pakt een stembiljet en laat het zien aan de persoon rechts van je. Lidia zit rechts van mij. Ik laat het aan haar zien en leg het dan op de stapel. Ik weet dat mijn stapel uit 206 stembiljetten moet bestaan. Dus ik vul hem aan tot 206. Kristalina moet er 1361 hebben, dat wordt de stapel van president Loekasjenko. Leer het aantal voor iedere kandidaat uit je hoofd, en leg er precies zoveel op je stapel. Alles wat nog over is wordt ongeldig verklaard. Onjuist ingevuld, en dat is dat.

Juffrouw Kasatonava, wat doet het ertoe waar die cijfers vandaan komen? Dat is hogerop allemaal uitgerekend. Jullie met je dertigers-hersentjes krijgen dat niet voor mekaar. Oké, dit is wat we moeten onthouden: Tichanovskaja – 206. Niet opschrijven, uit je hoofd leren! 206. President Alexander Loekasjenko – 1361! Dimitrijev – 52. Kanapatskaja, god wat haat ik dat mens! – 73. Tsjeratsjen – 39. Blanco – 100.

Zien jullie hoe mooi dat uitkomt? Honderd stemmen voor niemand. Hebben jullie dat? Ik zal het nog eens herhalen voor de speciaal begaafden onder ons...

lijk Ik zag dit in een film over zombies. Die zombies namen de wereld over. Net als hier in Belarus. Je neemt een tijdschrift, het dikste wat je kunt vinden, wikkelt het rond je arm en plakt het vast met tape – nu heb je een armbeschermer. Ga nou je gang maar met die wapenstok. Het is een beetje ongemakkelijk, maar het beschermt goed.

Hij zal het niet snel opgeven. Het maakt hem geen reet uit of hij wint of verliest bij de verkiezingen! De macht geeft hij toch niet uit handen. Hij heeft zijn tanden erin gezet! Zijn gebit mag dan afbrokkelen, het bijt zich

nog steeds vast. Macht is alles wat hij heeft. Zijn vingers zijn blauw, zijn handen trillen, maar ze houden wel vast. Hij heeft gezegd dat hij niet los zal laten tot hij dood is. En dan de macht overdraagt aan zijn zoon. Fuck die shit! Ik weet niet, zal ik mijn gummiknuppel meenemen? Als ze 'm zien ben ik de lul. Hoe dan ook, deze revolutie zou dus 'vreedzaam' zijn. Mensen die lopen met lampjes en bloemetjes... die de schoften gaan omhelzen. Liedjes voor ze zingen. Die meiden zijn gestoord. Deze gasten lopen met wapenstokken, granaten, gevechtswapens, bloed in hun ogen. Ze verdedigen hun Führer. Ze trekken zich geen reet aan van jullie bloemetjes.

Vandaag komen alle jongens van onze buurt, alle hardcore supporters, en ze zijn allemaal op onze hand. Wij gaan onze stemmen verdedigen. BATE is kampioen! Alle steden weten het! Elk huis! Kijk maar uit, hier komt de harde kern!

Scène 9

roofvogel Alles is in orde. De hulptroepen die ze gestuurd hebben zijn prima. Heel beleefd. Ik vroeg er een naar zijn naam. Hij zegt, 'Renat.' Achternaam? 'Nee nee nee.' Hij glimlacht. 'Mijn achternaam is thuisgebleven,' zegt ie. En waar was jij, Renat, terwijl de kogels van die verdomde Banderisten ons bij Maidan om de oren vlogen? Hij moet lachen. Witte tanden. 'Geen zorgen, bro,' zegt hij. 'Maak je niet druk. Vanavond is deze stad van ons.'

vrolijk Masja, Masja – niet ongerust worden! Ik heb geweldig nieuws! Ze heeft gewonnen! Ik heb de armbandjes geteld! 1412 fantastische, schitterend-witte armbandjes. En er zijn maar iets meer dan tweeduizend mensen in ons hele district. Realiseer je je wat dat betekent? Masja! Ze heeft verpletterend gewonnen! We krijgen een nieuw Belarus. En een vrouw als president! Ik ben zooooo opgewonden!

mentor Welke idioot heeft een opname van onze voorbespreking op internet gezet? Kijk me aan! Svetlana, jij? Katsjarina, was jij het? Kasatonava... O, Kasatonava... denk je dat dit een grap is? Dit gaat om staatsgeheimen! Ze vertrouwden je met het staatsbelang, dat vertrouwen kreeg jij! Vertrouwen! En jij?! Kijk eens wat ze schrijven? Hierzo, in YouTube! 'Judassen! Ze moeten jullie opsluiten! Fraudeurs!' Twintig jaar lang ben ik nooit van fraude beschuldigd, maar nu, ineens – een fraudeur... 'Jullie overtreden de wet.' Ik heb nog vier jaar te gaan tot mijn pensioen. En ik geef mijn positie als schoolhoofd niet op! De president heeft groot gelijk dat hij niet vertrekt. Je moet tot het einde op je post blijven! Je hebt hem verdiend met bloedvergieten! Al die stembiljetten – zelfingenomenheid, anders niks. Best, zet de cijfers die ik heb gegeven maar in het protocol. Hang ze op de deur, en laat iedereen verder de pest krijgen. De oproerpolitie zorgt wel dat jullie thuiskomen.

het jonkie Wat een ellende, dat internet! Shit, normaal hebben we nooit problemen... hier in de villa. Verdomme, pa. Waarom zou je in vredesnaam overal het internet afsluiten?! Al mijn games staan online. *Dota* is bevroren. *Tanks* is bevroren. Volgens pa doen zijn vijanden dat. Zijn we offline geknikkerd door de hackers van Merkel. Maar dan hoor ik

mijn broer het bevel geven telega uit te schakelen met Chinese *jammers*... Honderd procent down. De Telegram-app, bedoel ik. Mijn broer is soort van mijn vaders rechterhand. Pa heeft hem de veiligheidsraad gegeven. Hij vertrouwt niemand anders. Zijn ondergeschikten kan hij niet uitstaan. Volgens hem zijn ze dom en verpesten ze alles, maar trouw zijn ze wel. Je moet er alleen bovenop blijven zitten. Zodra je ophoudt ze het leven moeilijk te maken, gaan ze het ervan nemen en vreten je op met huid en haar. Hij wil dat mijn broer mij gaat bijstaan als ik president ben. Zoals een grootvizier. Ik zeg, pa, laten we het in de goeie volgorde doen, eerst jij, dan Vitja, dan ik. Om een of andere reden werd hij razend.

novice Serjozja, hoor je me? Door de muur, mijn stem – kun je me horen, Serjozja, Sergej... Hoor je me, mijn lief? We hebben gewonnen, Serjozja.

de ouwe Ik wil dat dit stopt! En ik verzoek jullie niemand te sparen. Vóór de ochtend wil ik het land op orde hebben!

vrolijk Wacht... Ja, ik heb volkomen andere getallen. Er klopt niets van. Hoe kan dat nou?

lijk We zijn genaaaaaaaid!

mentor Ik ga niet naar buiten. Ik doe het niet! Kijk die menigte dan, ze scheuren ons aan stukken! Banderisten! Welke idioot heeft die video op het internet gezet?! Wie het ook was gaat zelf maar naar buiten! Ik vertik het.

roofvogel Breng die vrouw naar huis, Renat. Ze heeft zich al ondergescheten van angst. Ze naait de verkiezingen en staat dan te janken dat ze zelf géén beurt wil krijgen. *Shit happens*. Nu is ze bang voor de 'kiezers'.

lijk Schaam je! Schaam je! Schaam je diep!

vrolijk Hoe kun je nu zoiets opschrijven als wij ze allemaal geteld hebben? Jullie hebben het allemaal gezien. Het is... een leugen.

Er ontploft een granaat.

tweede bedrijf

Scène 10

de ouwe Dank jullie wel, inwoners van Minsk! Dat jullie me een kwart eeuw getolereerd hebben, mij, een man uit de provincie! Dank je wel, Vladimir Poetin, voor je felicitaties! Per slot van rekening delen we één en hetzelfde moederland, van Brest tot Vladivostok.

lijk Gooi Loekasjenko in de bak! Gooi Loekasjenko in de bak! Weg! Weg! Weg met hem!

de ouwe Ik zal even reageren. Doe die telefoon weg! Ik ga je niet slaan, nog niet... binnenkort zijn jullie allemaal aan de beurt. Ik geef jullie dit land niet in handen!

roofvogel Dit kleine verdwaalde lammetje pakken we ook mee! Hou op, teef! Hou op! Pittig krengetje ben jij, hm? Draai haar armen op d'r rug... Wou je tegenspartelen? Sla haar op haar bek!

vrolijk Ik ben waarnemer bij de verkiezingen.

roofvogel Neem dit maar waar, kuttekop. Bek houden en de celwagen in...

vrolijk Ik kan niet zo snel, ik ben op hakken.

lijk Daar komt de ploeg van Dynamo! En de mannen van Partizan! Hee gasten! Shit, man, wie krijgt er nu wie?

roofvogel Stomme doos. Een waarnemer in een witte jurk, op hoge hakken? Waarnemer, m'n reet – jij slet. Hoer. Vanavond zuig jij iedereen af. Heb je dat? En als er ook maar ééntje niet klaarkomt, steek ik persoonlijk deze wapenstok in je reet. Vind je dat lekker, in je reet?

lijk Hee! Blijf van de meiden af! Vuile schoften.

roofvogel Renat, het zijn er best wel veel. Heel veel. Gooi es een granaat. Mooi! En nu wat kogels door hun darmen. Niet de benen! De buik! Knal die hufters maar lekker lang het ziekenhuis in.

novice Goeie god, wat gebeurt er? Het is oorlog. Hij heeft een burgeroorlog ontketend. Ze schieten... van vlakbij. Je kunt toch niet op je eigen mensen gaan schieten! Ik roep de hele wereld op om tussenbeide te komen en dit ongehoorde geweld te stoppen!

lijk Ze sloegen de vrouwen in elkaar. Ik bedoel, meisjes, vrouwen, whatever. Uit die granaat komt rottige dikke rook. Het prikt. Ze grepen gewoon iedereen beet, gooiden ze tegen de grond en beukten erop los. Ze tuigden ze veel erger af dan onze jongens ooit met iemand zouden doen. Ze stampten met hun laarzen op blote vrouwenbenen, ramden hun wapenstokken in buiken en hun vuisten in gezichten. Ze waren niet gewoon aan het meppen. De meisjes gillen en schreeuwen, 'Niet doen!' maar ze gingen gewoon door! Toen haakten we onze armen in elkaar, vormden een keten en gingen wij ook meedoen...

mentor Het gaat wel, het gaat wel. Het gaat best! Het is al eerder voorbijgegaan en dat doet het nu ook. Ze moeten zich gewoon even uitleven en dan wordt het weer rustig. Leraren begrijpen zoiets. Alles wordt wel weer rustig. Mamma is thuis, kind. Waarom kijk je me zo aan? Mijn lieve meisje, wat is er?

het jonkie Vasja gaf me een kogelvrij vest. Waar heb ik dat voor nodig? Zijn we een of andere game aan het doen?

vrolijk Mijn nagels zijn gebroken. Wit, rood, wit. Mijn vinger misschien ook. Ik kan hem niet bewegen. Hij doet pijn. Alles doet pijn. En dat metaal in mijn mond. Die metalige smaak.

Vreemd, samen met een hoop anderen zit ik hier in die wagen vooral te piekeren hoe ik mijn jurk kreukvrij kan houden. Het was een dure jurk. Sorry, ik versta je niet? Wie ik ben? Noemde je me nou een kattenkop? Ik kan je niet verstaan.

lijk We hebben zes meisjes bevrijd! Zes! Oké, we zijn een paar jongens verloren. Die hufters trokken ze uit onze keten en voerden ze af.

Mannen – BATE is met jullie! En dat dikke tijdschrift werkt goed. Ze sloegen me zo hard ze konden. Mijn blote arm zouden ze verbrijzeld hebben. Om 't maar niet over mijn kop te hebben. Maar ik heb er eentje een goed shot purschuim midden in z'n bek gespoten. Die klootzak vloog wel twee meter door de lucht. En toen verschenen onze jongens. Wel vijftig man. Welkom, heren! Ze schreeuwden alsof het Barcelona tegen Real was! Ik was gelijk doof. Zijn die even losgegaan, zeg! We zagen alleen nog de zolen van hun laarzen. Eén heb ik nog goed op zijn kont geraakt. Ik dacht dat hij neer zou gaan. Maar nee, hij rende alleen nog harder. Hoewel, erg ver gingen ze niet. Verstopten zich achter een

pantservoertuig. De Chef stuurde tanks de straat op, je had die dingen moeten zien – zo uit *Mad Max* weggereden!

mentor Ik kreeg jou niet toen ik al in de veertig was zodat jij me nu de les kon gaan lezen! Denk jij dat er een ander komt die beter is? Ze zullen alle fabrieken sluiten! Alles zal geld kosten! Nog maar vier jaar tot mijn pensioen, en ik ben in geen vijftien jaar naar de kust geweest! Denk jij dat wij geen leven hadden en het anderen daarom ook niet gunnen? Dan moet dat maar!

de ouwe Iedereen! Allemaal in de celwagens! Als er geen plek meer is stop je ze in gymzalen, of vorder de stadions! Geef ze iets wat ze de rest van hun leven bij zal blijven. De autoriteit hier zal niet wankelen. het jonkie Pa, wat is vrijheid?

Scène 11

lijk *Bring on the bulls – freedom will come!* Hee! Jullie daar! Beesten! Luister goed! Mijn naam is Nikita Mitskevitsj! Mitskevitsj! Onthou die naam, want het is de naam van iemand die niet bang is voor jullie, schoften. Dit is mijn land! Belarus is mijn land! Dit is mijn stad. En dit ben ik, Nikita Mitskevitsj, leerling-metaalbewerker. Fuck, ik zie niks. Overal bloed. Met hoeveel zijn jullie? Duizenden? Waar zijn jullie ineens vandaan gekomen op mijn grond? Voor wie vechten jullie? Wie? Die kakkerlak? Dat is een nobody. Een nul. Een kakkerlak! een vet-te kakkerlak. Stamp erop en hij kraakt en er spuit smurrie uit. Weg met hem. Hij zet ons allemaal tegen elkaar op. Verzuipt het land in bloed. En haat. Pijn! We moeten hem niet meer! Horen jullie? Beesten! We moeten hem niet meer!

roofvogel Die daar hebben ze gekocht, dat staat vast! De Yankees of de Polen. Een agitator! Onder de drugs. Klootzak! Dat is wel duidelijk. Onze politiek commissaris had ons al gewaarschuwd. Geef nog es een pilletje. Goed spul, Renat. Lekker klein beetje high en je wilt rammen, slopen en scheuren! Die gast haal ik neer. Ze hebben ons prima munitie gestuurd, kogels met metalen hulzen. Die scheuren dwars door je darmen. Mik es een granaat voor z'n voeten, die klerelijers staan ons allemaal te filmen met hun mobieltjes.

het jonkie Pa zei dat er twee vliegtuigen klaarstaan. De ene heeft hij gekocht van president Nijazov van Turkmenistan. Dat was een vriend van pa. Zijn eigen mensen hebben hem vergiftigd. Niet al te sjofel vanbinnen. Het internet doet 't altijd prima. En wc's van echt goud. Die staat nu op het nationale vliegveld. De andere, de kleinste, staat op de luchtmachtbasis. De Slaapmuts kwam aanrennen, buiten adem, om de een of andere reden in tranen, ogen als koplampen. Ze omhelsde me alsof ze mijn moeder was en zei, dat ik mijn spullen moest pakken en zorgen dat ik klaarstond. Waar heb ik mijn spullen voor nodig? Gaan we ergens heen dan?

vrolijk Iemand schreeuwt in mijn oor: 'Tuig, konden jullie weer niet gewoon thuisblijven vandaag? *Ik* zou jullie allemaal afslachten en je de ruimte in knallen, kan je daar iedereen gaan vertellen over je zielige leventje!' Dan gaat de deur van de celwagen open en valt er iets naar

binnen. Smakt zo op de vloer. Als een homp vlees. Ik voel iets warm op mijn knie spuiten. En op mijn jurk. Mijn witte jurk, die ik kocht voor Masja's bruiloft. Nu zit er een grote zwarte vlek op. Dan ontploft er een granaat en ik zie dat het geen zwart is maar rood. En de homp vlees is een persoon. Vreemd, er zit iets rond zijn arm getaped. Ik dacht dat het een vod was, maar het is een tijdschrift. *Rolling Stone*. Alleen is het aan flarden en doorweekt met bloed, alsof er een hond aan heeft gehangen. Hij kijkt naar me op, met één oog, het andere kan ik niet zien, en zegt: 'Het spijt me zo dat we je niet bevrijd hebben.'

lijk Het spijt me zo dat we je niet bevrijd hebben.

roofvogel Wie zit er hierbinnen te kwekken? Hou je bek, lul!

vrolijk Je staat op zijn arm! Je doet hem pijn!

roofvogel Natuurlijk doet dat pijn. Verdomd veel pijn. Waarom zou hij anders zo schreeuwen? Dacht zeker dat ie slim was. Zijn arm inpakken om zijn zwakke plek te verbergen? Terwijl zijn vingertjes er nog uitstaken?

vrolijk Hij bloedt.

roofvogel Dat is zijn oogkas die bloedt. Hou je vast, kleintje, ik zal mijn wapenstok er even inschuiven, of mijn lul. Wat jij wil! Hij bloedt dood!

mentor Wat wil je dan nog meer? Europa zit vol bedelaars in lompen. Hun economie is al lang geleden ingestort. Het enige dat Merkel in het zadel houdt, is Poetin. Maar wij zijn onafhankelijk. En de enige die onze onafhankelijkheid verdedigt is onze president. Onze president heeft zelfs het coronavirus weggejaagd! Iedereen is ziek, behalve de Wit-Russen!

Drie leraren van onze school zijn in mei en juni gestorven, maar niet vanwege het coronavirus. Ze hadden allemaal een ischemische hartkwaal. Hoewel ze zijn begraven in gesloten kisten.

vrolijk Hij is een Belarus. Jij bent een Belarus. Waarom?

roofvogel Ik zei tegen die idioot: wie is hier een Belarus? Renat, ben jij een Belarus? Ik ook niet! Ik zal je leren je meerderen in de rede te vallen, kreng! Maar toen werd het écht bizar. Ik greep die griet in het wit en de hakken bij d'r haren en tilde haar op, om haar in haar smoel te spugen en d'r keel een beetje dicht te knijpen. *pauze* En toen was zij het. Fuck, ik scheet in mijn broek – zij! Masja's zusje. Piepklein grietje, altijd met een glimlach, altijd vrolijk. 'Jongens, zullen we *Hints* spelen?'

Heb je het nieuwe nummer van Spleen al gehoord? Thuis in Grodno is nu een nieuw cafeetje open, precies zoals in Lvov...' Ze is het bruidsmisje op mijn bruiloft die niet doorging. Ze is het! Alleen heeft ze een kapotte lip en zit ze vol tranen en snot. Fuck, wat doet zij nou in deze gehaktmolen?

vrolijk Dit is doodeng, ik ben zo bang...

roofvogel En haar ogen. Bevroren van angst.

vrolijk Nooit. Nooit van mijn leven ben ik zo bang geweest. Zijn ogen zijn net twee gloeiende kooltjes, gevuld met haat. Er is niets menselijks aan hem. Hij staart. Waarom staart hij me zo aan?

lijk Het spijt me zo dat we je niet bevrijd hebben.

mentor O, goddank, *Slavjanski Bazaar* is op de buis. Kan ik even op adem komen. Met al mijn favoriete artiesten! Stas Michailov, Galkin, Alegrova, Povali. Dus alles komt alweer tot rust.

roofvogel Dank je wel, Trump, voor het coronavirus! Voor die gezichtsmaskers. Ik draag een masker! Ze staart me recht aan, maar herkent me niet, hoewel we elkaar al minstens tien keer ontmoet hebben. Een klein misje nog maar! Aardig, slanke nek, niet zoals haar zus. Fragiel. Een klein grietje. Als ik in haar vingers knijp, verkrumelen ze. Moet ik haar vandaag neuken?

Om eerlijk te zijn, ze is precies wat ik zocht vóór de bruiloft. Slank, aardig, mooie benen, witte huid. Heel zacht. Ik geef toe, toen we een keer naar het aqua-park gingen en zij haar zus zo'n beetje speels bereed, kreeg ik een stijve. Masja dacht dat dat vanwege haar was.

Waarom ook niet? Ik heb nu een stijve. De shit loopt dus op zijn einde. We hebben gewonnen!

mentor De tv gaat de resultaten bekend maken. Goed, laat maar eens kijken! De tv heeft alles precies zoals onze commissie. Exact.

Eenentachtig procent! Hij kan trots op ons zijn! We hebben hem niet teleurgesteld! Nu ben ik veilig tot mijn pensioen! Plus een bonus van twee maandsalarissen. Anders zouden we net zo goed een of andere sneue Poolse provincie kunnen zijn! O, de president gaat spreken! Wat een mooi gezicht.

de ouwe Vrienden, ik doe een beroep op jullie. Niet zozeer om mij te verdedigen, hoewel dat ook. Allereerst weet ik dat jullie het druk hebben

thuis. Het is oogsttijd. Ik weet dat de school binnenkort weer begint. Maar het belangrijkste: ik herinner me de jaren negentig. Overal mensen die in de rij stonden, arbeiders met tinnen borden en theepotjes die bedelden om eten, bedelden om eten voor hun kinderen.

novice Ik ben alle stakende fabrieksarbeiders, studenten en kantoorpersoneel dankbaar! Overal in het land worden stakingscomités gevormd.

de ouwe Toen heb ik gezworen jullie te helpen, en nooit Wit-Russische levens door demonstraties te laten verstoren.

roofvogel Waar moeten we ze laten? Waar moeten we ze allemaal laten? Ik heb 't. Luister, jongens, nieuwe orders. Niemand waar dan ook naartoe brengen! Sla alles wat beweegt alleen bont en blauw! De KGB en de Afdeling Eco-nomische Delicten zorgen wel voor de leiders.

de ouwe We hebben alles wat God ons gaf vernietigd: ons enorme, grootse rijk – dat rijk had alle problemen in de wereld op kunnen lossen. We hebben er alleen een rottig stukje van gekregen. Wat wilden die mensen toen, wat wilden jullie?

het jonkie Internet! Ik wil mijn internet! Pa, wanneer is er weer internet? Het is veel te warm in dit vest! En ik krijg jeuk op mijn kop van die helm. O, Telegram is weer online. Weet je eigenlijk wel wat er gebeurt, pa? Het lijkt wel een revolutie daarbuiten. NEXTA zegt dat Minsk in opstand is.

novice Ik ging naar het hoofd van het Centrale Verkiezingscomité om een klacht in te dienen. Ze lieten niemand anders binnen. Alleen mij. Ze heeft een heel groot kantoor. Bij het raam staat een leren bank. En er waren twee... ik had hun gezichten vaak genoeg op tv gezien. Het hoofd van de KGB, of van de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Of van het Comité voor Staatsveiligheid. Twee man. 'Ga zitten, mevrouw Tichonovskaja.' Ze boden me thee aan. En toen het volgende gesprek: 'Goed, sommigen zijn van mening dat u de eerste ronde van de verkiezingen heeft gewonnen. We vrezen voor uw leven... en dat met een dochtertje van vier en een zoontje van tien. Jeetje, hoe hebben we nou toch kunnen missen dat die zo mooi op tijd Wit-Rusland uitgehuppeld zijn? Ze kunnen dus niet bij u zijn tijdens het opnemen van een verklaring, waarin u toegeeft dat u de verkiezingen heeft verloren. En wij zijn niet in staat uw kinderen onder te brengen in een weeshuis.'

Ik was stil, zij spraken. Het bloed klopte precies hier, in mijn slapen. Boem-boem-boem... 'U laat ons heel weinig keus,' zei een van hen. De ander boog zich naar me toe en zei, met een glimlach, 'Dus, mevrouw Tichonovskaja. U krijgt zo een papier. Daarop staat een verklaring die u gaat voorlezen in een camera. En dan brengt u de opname uit, alsof het de uwe was. Nadat u dat hebt gedaan deporteren we u naar Litouwen. Mocht u weigeren, dan voeren we een eenzijdige orchidectomie uit op uw echtgenoot, de heer Sergej Tichonovski, die op dit moment in verzekerde bewaring is. Weet u wat dat is? Nee? Ik leg het uit. Het is de chirurgische verwijdering van de rechter testikel. We zullen hem voor u bewaren in een potje alcohol.' Ik dacht dat het overdag was, maar ineens was het donker. Ik zei iets in een camera. Ik weet niet meer wat. Dat ik had verloren. Dat iedereen naar huis moest gaan. Dat ik het opgaf... ik sprak in het donker. Het licht kwam pas terug toen ik een rustige stem in het Litouws hoorde zeggen: 'Goedemorgen!' mentor Ik werd wakker van de telefoon. En ik had net zo'n mooie droom. Zo uit de film *Lente in de Rivierenstraat*. Ik was terug in de Sovjet-Unie. Een ijsje kostte 28 kopeke en worst kostte één roebel dertig. Breznev was er ook. Het was mijn zus in Borisov. Ze zei dat haar zoon wordt vermist, Nikita. Hij is metaal-bewerker. Een goeie jongen, sportief. Een beetje onstuimig misschien. Ze belde om te zeggen, dat hij twee dagen eerder van huis was gegaan en sindsdien heeft ze niets meer gehoord. Ze heeft alle ziekenhuizen gebeld, alle politie-bureaus, hij was nergens te vinden. Ze kon niet ophouden met huilen. Svetlana's zoon is ook verdwenen. En die van Vera Nikolajeva van School nummer 39. Ik zei dat ze ook niets op straat te zoeken hadden op een moment als dit. Mijn dochter, Alina, die zit thuis boeken te lezen. Die komt niet in de problemen. Alina! Aliiina? Waar zit je, lieverd? Waar zit je? Alina... lijk

Let's destroy the prison walls!

If you want freedom, take it all!

The prison walls will crumble, burn and fall –

And bury the old guard once and for all!

vrolijk We zaten de hele nacht in elkaar gedoken op de vloer van de gymzaal, geknield, gezichten naar de vloer. Onze handen waren met tiewraps vastgebonden. De jongens werden aan hun armen

opgehangen en om het uur afgeranseld. Ik had nog nooit zo horen brullen. Hoge gillen die bijna overgingen in ultrasoon. De meisjes werden voortdurend bedreigd met verkrachting. Je mocht niet naar de wc. Velen plasten gewoon waar ze zaten, en op de vloer groeide een plas van bloed en urine. Het stonk enorm.

Maar er hing een kindertekening van de zon aan de muur. En iemand had geschreven, 'Vasja is op Olja'. En een hart getekend. 'Vasja is op Olja.' Zelfs middenin deze horror is er nog liefde.

roofvogel Het bleek een taaie. Twee rubberkogels in zijn buik. Darmen binnenstebuiten, en nog zingt die gast alsof het een feestdag is. Alsof het zijn trouwdag is en niet de mijne!

lijk

Let's destroy the prison walls!

If you want freedom, take it all!

The prison walls will crumble, burn and fall –

And bury the old guard once and for all!

het jonkie Slaapmuts Larisa zag me naar Telegram kijken op mijn mobieltje en rapporteerde dat. De *snitch*. Dus nu is iedereen weer aan het gillen en schreeuwen. 'Waarom kijk je daarnaar? Het is NEXTA! Die beelden zijn propaganda voor het Westen! Niemand wordt hier gemarteld of geslagen!' Wie gaat die paramilitairen berechten? Het is een kaartenhuis. Raak er ééntje aan en het hele systeem dondert in elkaar. En dan weer dat uitgekauwde verhaaltje over hoe ondankbaar mensen zijn. 'Ik heb jullie allemaal opgevangen toen jullie niks hadden en de laarzen van horigen droegen, bla bla bla, ik gaf jullie eten, ik voerde jullie de wereld binnen, en nu hebben jullie allemaal een iPhone.' Alsof hij de iPhone zelf heeft uitgevonden! Dat was Steve Jobs in Amerika. En in Belarus is die iPhone niet veel beter dan een baksteen in je hand! Want het internet valt de hele tijd uit dus je kunt niks kijken. *pauze* Ik dacht dat hij me zou slaan. Ik zag in zijn ogen dat hij zijn vuist in mijn gezicht wilde rammen. Ik huilde...

roofvogel We braken zijn vingers. Sloegen met wapenstokken zijn rug en zijn kont paars. Ranselden zijn voetzolen tot pulp. En ik ramde mijn knuppel een flink eind zijn hol in – dat had ik hem beloofd. Zo gaat dat bij ons... als je zegt dat je iets gaat doen, dan doe je het ook. Zodat

niemand anders wat gaat proberen. Hij kan die ervaring straks sowieso goed gebruiken in de gevangenis. We bewijzen hem een dienst. Die mongolen een beetje opvoeden! Maar ze leren er niks van. Fuck, nou belt Masja alweer! Da's de tiende keer vandaag. Ja, Masja, schat! Ik ben aan het werk. Ik zei, ik ben aan het werk! Ik kan niet praten!

lijk
Let's destroy the prison walls!
If you want freedom, take it all!
The prison walls will crumble, burn and fall –
And bury the old guard once and for all!

vrolijk Dank je wel.

lijk Nee, ik moet jou bedanken. Je bent mooi. Dat is een mooie jurk. Het was... je bent grandioos, echt.

Vrolijk maakt met haar handen een hartje in zijn richting.

roofvogel Hou verdomme je bek dicht! Dat tering-gesmoes en gefoezel! Shit, nee dat was niet tegen jou, liefje. Nee, schatje. Masja... het is gewoon een of andere lul die de tv hard heeft staan. Geeft niet, schatje, geen zorgen, we vinden haar wel. Misschien is je zusje bij een vriendin? Of haar telefoon kwijt? Ze is soms een beetje wazig.

vrolijk Er klopte iets niet aan die soldaat die me bij mijn nek had. Hij kwam een paar keer naar me toe, en ik bevroor gewoon. Dacht dat hij me zou slaan, of nog erger. Het was alsof ik noodsignalen het universum in zond – lief universum, bescherm me! Hij stond daar maar naar me te kijken, alsof hij iets wou zeggen... en toen draaide hij zich om en liep weg om de mannen te gaan aftuigen.

mentor Ze neemt haar telefoon niet op. Verdomme! Dat heeft ze van haar vader! Die moest ook altijd alles op zijn manier doen. Zij is net zo. Waar is mijn verdomde valeriaan?! Je moet de dingen niet op jouw manier doen. Een-twee-drievier... gewoon doen wat ze zeggen. Op je lippen bijten, doen wat ze zeggen, dat is alles! Nou vooruit, laat haar maar een poosje van haar vrijheid genieten! Leraren begrijpen zoiets! het jonkie Hij wilde niet eens dat ik geboren werd. Toen hij ontdekte dat mama zwanger was, sloeg hij haar bijna dood. Ze was echt bont en blauw. Hij eiste een abortus. Hij schreeuwde, 'Probeer je nou met je kút

de troon van Wit-Rusland te veroveren?' Een verpleegster in het Staatsziekenhuis waar mijn moeder werkt vertelde me dat. Maar mama heeft me gehouden. Nu ben ik bij hem. Zijn erfgenaam. Maar waar is mijn moeder? Mam... haal me hier weg.

roofvogel Dus, moet ik haar nou palen of niet? Soort van lullig voor Masja. Wat zeg ik tegen haar? We hebben je kleine zusje even meegenomen om doktertje te spelen? Die stijve, man! Ander onderwerp. vrolijk Hij sloeg Nikita harder dan de rest. Die jongen uit de celwagen, met het gat in zijn buik. Hij fluisterde me zijn naam toe. Nikita... metaalbewerker... BATE. Ontzettend aardige gast. Hij kreeg niet veel meer mee. Had geen idee wat er gebeurde. Ik denk dat hij in shock was van de pijn. We riepen dat hij een ambulance nodig had. Maar de politiemannen lachten alleen maar. En hij zong. Waarschijnlijk het enige dat hij nog kon. Hetzelfde liedje, steeds opnieuw. Steeds weer opnieuw. Ondertussen kwamen er buiten de hele tijd nieuwe celwagens aan.
lijk

Let's destroy the prison walls!

If you want freedom, take it all!

The prison walls will crumble, burn and fall –

And bury the old guard once and for all!

roofvogel Maar mama zei altijd dat familie heilig is. Laat iemand anders haar maar nemen. Die idioot! Ze wist toch waar ik werkte! Haar zus zei nog: Roma werkt voor het land! Waarom moet jij mij provoceren, kreng? Overal zijn camera's. Maakt niet uit, ik laat mijn jongeheer vannacht wel ergens anders een ommetje maken. De grietjes checken die net binnen zijn gebracht. Wat zit jij daar te schreeuwen? Wie is jouw moeder? Aha, hoofd van een verkiezingscomité? Mooi! Die heeft er een lekker zootje van gemaakt! Godverdomme mijn bruiloft verpest! Mijn huwelijksnacht! Jij gaat dat goedmaken! Hoe heet die meid? Alina? Renat, we nemen Alina mee voor een verhoor! Een echt vechtertje!

de ouwe Ik hoorde dat jullie, handhavers van de wet, tamelijk hardhandig, tamelijk fanatiek waren daarbuiten. Maar zijn jullie het geweld begonnen? Was ik dat? De autoriteiten? We moesten het stoppen! Dat fascistische tuig, die rebellen! En degenen die daar aan de touwtjes trekken!

het jonkie Volgens mijn moeder is hij ziek. In zijn hoofd. Zouden we medelijden met hem moeten hebben. Maar waarom heeft hij zelf met niemand medelijden? Hij wist van die oude vrouwtjes, die met duizenden tegelijk aan corona stierven. En hij weet ook wat er nu allemaal gebeurt. Volgens mijn vriend Vasja komt het door zijn angsten. Hij is bang. Al heel lang. Hij is heel erg bang – om dood te gaan. De laatste tijd heeft hij het de hele tijd over de dood. Over ‘weggedragen worden met je voeten naar voren’ en ‘hup, zo het graf in.’ Volgens mij denkt hij dat ze hem gaan vermoorden.

vrolijk Ik heb ze nooit meer teruggezien. Noch Nikita, noch die griezelige soldaat.

novice Wat als ik hem nooit meer terugzie? Wat als ze doen waar ze mee dreigden? Wat als de KGB hem gaat martelen? Wat heeft dit allemaal voor zin als Serjozja er niet meer is?

vrolijk Ik denk dat ik weet hoe het zit. Nee. Dat kan niet. Nee, onmogelijk. Daar wil mijn hoofd niet aan. Hij is de vader van Masja's ongeboren baby. Ze houdt zoveel van hem. Nee. natuurlijk niet. Dat kan gewoon niet waar zijn!

de ouwe Fascistisch tuig! Rebellen! En hun leiders! Het gaat erom wie daar aan de touwtjes trekt!

vrolijk Ze brachten ons naar de gevangenis in Okrestino, en toen ze de celdeur openmaakten... ik wist niet dat zoiets kon. In cellen die bedoeld waren voor vier, zaten al drieëntwintig vrouwen – en ze stopten er nog dertien van ons bij. Zesendertig mensen op zes vierkante meter. Er was geen lucht. Geen water. Ook geen eten. We konden allemaal alleen maar staan. Ze duwden nog twee alcoholisten bij ons naar binnen. De stank was niet te harden. Op een gegeven moment ging de deur open, de bewaker gooide een emmer vuil water over ons heen, deed toen de deur weer dicht. Twee meisjes hadden een paniekaanval en moesten kotsen.

Ik stond naast ze. Toen duwden ze wat eten door een gat in de deur – één brood voor iedereen. En weet je, het bijzondere was dat er genoeg was voor allemaal. Zelfs nog een klein beetje over. Dat gaven we aan één van de alcoholisten. Met onze revolutie hadden we haar rustige leven volkomen overhoopgegooid.

mentor Hoezo, dat weet je niet? Wie dan wel?! Wie zijn werk is dit, het jouwe of het mijne? Roep je leidinggevende! Hoezo, die heeft het druk? Weet je wel wie ik ben? Ja, ik geef al zevenendertig jaar lang les aan al jullie onbenulligen! Ik heb jullie verkiezingen gefikst! Ik ben degene die tachtig procent heeft geritseld voor de man met de snor! Ik ben nooit ergens bang voor geweest; wat jullie me ook vroegen, ik regelde het. En nu kunnen jullie mijn dochter niet vinden? Waar heb ik het dan godverdomme allemaal voor gedaan? Zodat jullie lomp tegen me kunnen doen? Ik zal me beklagen bij de president! Hallo! Hallo! *pauze* Mijn kind! Mijn lieve kind! Vergeef je moeder... vergeef me.

novice Inwoners van Belarus, jullie zijn wonderbaarlijk!

de ouwe Als jullie je eerste president vermoorden, is dat het begin van het einde!

novice Belarus komt champagne tekort als hij vertrekt!

de ouwe De NAVO wil troepen sturen. Er zullen NAVO-tanks door onze straten rollen!

roofvogel Je zegt dat ze nog twee bataljons uit Moskou sturen? En als we nou eens twee vliegen in één klap slaan en Oekraïne meteen ook aanvallen? Op muziek van Wagner!

de ouwe Ze willen ons in lompen hullen en dan met de zweep knallen! lijk *Bring on the bulls – payback will come!*

de ouwe Vanaf maandag gaat de poort dicht van elke fabriek die staakt! Geen zorgen, we halen wel mensen uit Oekraïne en Kirgizië. En dat verdomde theater, schop ze allemaal op straat! Dorpen hebben geen theaters – steden hebben ze ook niet nodig!

het jonkie Pa, deze keer komen ze wel heel dichtbij!

de ouwe Pak je machinegeweer en maak dat je in de helikopter komt! We komen terug als ze weg zijn!

het jonkie Het zijn er best wel veel. Heel veel. Ze schreeuwen – 'Vrijheid!' Vrijheid, vrijheid. Pa, je hebt me nog steeds niet verteld wat vrijheid betekent.

roofvogel En, hoeveel betalen ze jou in Rusland, Renat? Ik had altijd gedacht dat ik hier zou blijven. Het is hier rustig. Stabiel. Niks van die Westerse *Gayropa*-onzin. Er zijn casino's. De meiden zijn willig. Maar nu krijg ik het gevoel dat ze gewoon niet meer ophouden. Ik voel het in mijn botten. Al dagen geen stijve meer gehad. We zijn nu al een maand met

die mensen aan het kloten – en ze houden gewoon niet op. Er komt een moment dat ze onze maskers aftrekken.

vrolijk Je hoeft je masker niet af te doen. Ik weet wie je bent.

het jonkie Pa, ik heb mijn spullen gepakt. Ik heb mijn machinegeweer.

Op wie gaan we schieten?

de ouwe Ratten... hoeren, drugsverslaafden! Schapen! Kanonnenvoer!

Jullie zullen me nog op je knieën smeken om terug te komen! Hoe

kunnen ze mij dáár nu voor inruilen... die huisvrouw? Die domme

moederkloek! Een vrouw! Dat pathetische ding! Als het dan moet zal ik

sterven, maar ik ga nog steeds niet weg! En als ik toch weg moet, ga ik

niet met lege handen en neem ik er zoveel mogelijk met me mee! Jullie

willen Loekasjenko niet? Dan krijgen jullie Poetin.

vrolijk De bruiloft gaat niet door!

novice Hoeveel zou iemand doen uit liefde?

pauze En uit haat?

de ouwe 't Is simpel, jongen. Je richt op een persoon, een verrader, elke verrader is best; je kijkt goed naar hem en dan haal je de trekker over.

Pang! Weg verrader. Heel simpel, zoon. Ik heb geleerd hoe dat moet, en jij kan het ook.

mentor Ik moet jullie pensioen niet! En ik moet jullie baan niet! Neem je

certificaten maar terug. En je stabiliteit! En je bloementuinen! Neem het

allemaal terug! Geef me alleen mijn dochter, Alina! Ze heeft een zwak

hart. Ze heeft astma! Geef haar terug. En mijn neefje, Nikita. Mijn zus

heeft een hoge bloeddruk. Ik overleef het niet als zij... geef ze terug!

Geef onze kinderen terug!

novice Inwoners van Belarus, dank jullie wel voor de keuze die jullie hebben gemaakt. Jullie zijn wonderbaarlijk.

roofvogel Nou, Renat... ik voel het in mijn botten, Poetin verdedigen is iets wat we níet gaan verkloten!

lijk Wanneer echt alles pijn doet, lijkt het alsof er niets pijn doet. Het

voelde niet alsof er bloed uit een wond lekte. Het lekte gewoon overal.

Je huid bloedt alsof je zweet. Omdat een strijd als deze eens in de

honderd jaar voorkomt... ik bedoel de strijd tussen goed en kwaad. In

de zin, dat alles volkomen duidelijk is. Ik begreep onmiddellijk dat mijn

leven voorbij was. Ik begreep ook meteen dat ze mijn moord in de

doofpot zouden stoppen. Ze zouden me verbranden in een

crematorium. Me opgeven als vermist. Of me ergens in een bos begraven. Of me ophangen, alsof het zelfmoord was. Maar laat ze maar mooi de tyfus krijgen. Het zal ze niet helpen. Belarussen zijn een uniek volk. Ze kunnen iets eindeloos lang over hun kant laten gaan. Tientallen jaren. Een heel leven lang soms. Maar dan ineens is hun geduld op. Belarussen zijn geschoffeerd. En tegen mensen die zó geschoffeerd zijn, leg je het af. Net zoals je het aflegt tegen BATE!

vrolijk Na al die nachten in de celwagen, de gymzaal en de gevangenis leek mijn jurk in niets meer op wat ik had gekocht voor twee maand-salarissen. Het is een vies, gescheurd, wit-rood-wit vod. De grote bloedvlek is donkerder geworden en hij zit vol bruinige kotsvlekken. Toch is het de mooiste jurk van de wereld! Ik zou hem voor niets willen ruilen! Hier staan we dan met z'n allen in een krappe cel, maar wat een geweldige mensen heb ik om me heen: allemaal zo beschaafd en slim. Microbiologen, leraren, musici, acteurs, studenten. De vrouw die achter haar man en zoon aan de celwagen in kroop. Mensen die tijdens deze hele periode van de straat zijn geplukt: priesters, journalisten, mijnwerkers en arbeiders, dokters en advocaten. Dit zijn de beste mensen op de wereld. Belarussen. In deze cel zit een nieuw, waarachtig Belarus. We voelen allemaal de liefde. En liefde kun je niet verslaan. Zo is het toch, universum?

novice Hallo. Mijn naam is Svetlana, ik ben huisvrouw en moeder van twee kinderen. Ik ben de gekozen president van Belarus. Wat zouden jullie doen uit liefde?

Het stuk eindigt met het lied l'Estaca van Lluís Llach in Wit-Russische vertaling. In het Engels heet het 'Walls'.

Walls

He was inspired, brave and young,
They were too many to count
He led the whole city in song
It's time to gather around

They lit up candles for him,
Smoke rising up to the sky.
'Break down the prison, end this regime'
And the crowd joined his cry

Let's destroy the prison walls!
If you want freedom – take it all!
The prison will crumble, burn and fall
And bury the old guard once and for all!

They knew the words by heart – and the song
Carried them through the streets.
Their blood boiled, their anger grew strong,
Hearts were synched in one beat.

A thousand hands clapped to that beat.
Blowing the prisons away.
They took their message of change to the streets
While the song continued to play:

Let's destroy the prison walls!
If you want freedom – take it all!
The prison will crumble, burn and fall
And bury the old guard once and for all!

Everyone felt – the time it has come,
to rise up for freedom for all
If you're not with us – don't stand in the way
those who're against us will fall!

i can no longer be silent
By Andrej Koerejtsjik

“I can no longer be silent.” This thought, like a razor blade, has been lacerating my brain since August 9th. On that day, the dictator Alexander Lukashenko, who for 26 years had ruled Belarus, a calm, submissive country in the middle of Europe, instigated a genuine civil war against his people when he learned he had lost an election. On that day, a new generation of Belarusians made a historic choice. It abandoned the post–Soviet legacy, refused to consider itself a mere remnant of the Soviet Union, and refused to continue believing in the Soviet ideals that Lukashenko preached about an imaginary “stability.” In fact, these were years of stagnation lived behind barbed wire. This generation chose freedom, independence and the establishment of a new nation.

Already the target of a criminal case against the opposition–led Coordination Council, where I was in good company with Nobel laureate Svetlana Alexievich, Pavel Latushko, the former Minister of Culture and Director of the National Janka Kupala Theater, human rights activist Ales Bialiatsky, musician Vladimir Pugach and other moral authorities, I set up in hiding on August 21 in a small village, where, working at several computers, I began writing this play.

The title was the first problem: supporters of Russia and the U.S.S.R., that is, supporters of Lukashenko, call our country “Belorussia” or “Belaya Rus” (White Russia). Thus they emphasize that we are merely a breakaway fragment of Russian territory. Young people, and those in the national intelligentsia use the name “Belarus,” which emphasizes the historical uniqueness of our people. As a result, realizing that these two concepts are in conflict at this historical moment in time, I inserted both names into the title of the play: *Insulted. Belarus(sia)*.

The second problem was what language to choose: most people in Belarus speak Russian. This is the result of Russification carried out first by the authorities of the U.S.S.R., then by President Lukashenko. Also common is “trasyanka,” a rural, sometimes vulgar mixture of Russian

and Belarusian. Lukashenko – a man who himself rose to power from the village – speaks it. The Belarusian language has become the language of the intelligentsia, poetry, high literature and theatre. I resolved this problem simply: I used whatever language that the prototypes of my heroes speak. As it turned out, most of them speak Russian, some “trasyanka.”

The third problem was perhaps the key one. Who are the heroes of this revolution? Who made revolution possible after 26 years of stagnation? Who represents the key forces that have now led to months of confrontation? Alexander Lukashenko? Undoubtedly. It is all because of him. Belarus rebelled against him in 2020. Svetlana Tikhanovskaya is our new national leader, she won the election, but cannot take office, and is forced to remain abroad, naturally, under the threat of physical destruction. But apart from politicians, there are ordinary people: protesters who defy police violence and the police who commit this violence, brave women and girls who became the real leaders of this revolution, members of election commissions who are guilty of falsifying the vote count, and even the president’s youngest son Nikolai, whom Lukashenko envisions as his successor. Seven heroes, seven points of view. Moreover, in such a small country, it seems their fates are tightly interconnected.

On September 9, 2020, I typed in the final period and finished writing the play. The first foreigner I sent it to was the American critic and translator John Freedman. He came up with the “Insulted. Belarus. Worldwide Readings Project” that became an exemplar of cultural solidarity, of the fellowship that various theater cultures felt for Belarusians. In two months’ time, the play had already been translated into 19 languages, including Swedish, and presented in 21 countries around the world more than 100 times. We seem to have proved that international solidarity is not an empty phrase.

What is this play about? It is about the fact that the Belarusian revolution is completely different from those that have taken place in other countries: Romania, Serbia, Ukraine, Georgia, and Kyrgyzstan. It is

unlike the Arab spring or coups in Latin America. It is a unique phenomenon in world history – peaceful protests of incredible power, inspiration and duration, a revolution of love and solidarity, hope and kindness. And even if it has not yet defeated the apparatus of violence and repression that Lukashenko fostered for 26 years in order to suppress all dissent, the country has changed. Belarus has awakened and it will never sleep again. Ultimately, this is what is most important.

aantekeningen bij de engelse en de nederlandse vertaling

Zowel voor de Engelse als voor deze Nederlandse vertaling geldt dat deze onder grote tijdsdruk tot stand zijn gekomen, omdat acteurs en regisseurs er zo snel mogelijk mee aan de slag moesten kunnen. Er is uiteraard zo zorgvuldig mogelijk gewerkt en het resultaat is zowel in het Engels als in het Nederlands een bruikbare vertaling – maar we vragen begrip voor het feit dat een goede vertaling in het algemeen gebaat is bij meer tijd voor reflectie, die er in dit geval niet was.

De Engelse vertaling van John Freedman wordt nog regelmatig bijgeschaafd; de meest actuele versie is hier online te vinden:

<https://docs.google.com/document/d/1LU8DouUOo7Jx793x2swatr5o2aoH5QOSWuOh39O1L1o/edit#heading=h.gjdgxs>

‘Wit-Rusland’ of ‘Belarus’?

De in Nederland veelgebruikte naam ‘Wit-Rusland’ is momenteel politiek geladen. De ongewenst pro-Russische bijklank is voor de oppositie reden om het land bij zijn oude naam te noemen: Belarus. De wit-rood-witte vlag van Belarus is inmiddels verboden door de zittende regering-Loekasjenko, die ook aan de naam Wit-Rusland vasthoudt.

Wie is wie

De Ouwe	<i>Alexander Loekasjenko</i>
Het Jonkie	<i>Kolja, 16 jaar, Loekasjenko's jongste zoon</i>
Novice	<i>Svetlana Tichanovskaja, 37, presidentskandidaat</i>
Vrolijk	<i>Lena, ca. 17, waarnemer bij de verkiezingen/ onverbeterlijke optimist</i>
Roofvogel	<i>Roma, Oekraïner, oproerpolitie/huursoldaat</i>
Lijk	<i>Nikita Mitskevitsj, 26 jaar, leerling- metaalbewerker/voetbalsupporter</i>
Mentor	<i>Rond de 60, lerares en school-hoofd van de oude stempel</i>

Over de taal en de personages

De Ouwe en vooral *Mentor* gebruiken veel Wit-Russisch in hun clausen. Er is in de Engelse vertaling niet geprobeerd om daar een parallel voor te vinden (en in de Nederlandse, die op de Engelse gebaseerd is, dus ook niet). Vertaler John Freedman: 'Ik wil geen 'ongeschoolde' taal gebruiken, want daar gaat het niet om. Het gaat erom dat mensen in twee verschillende taalsystemen tegelijk bestaan.' Sommige clausen van *De Ouwe* (president Loekasjenko) zijn letterlijke citaten.

Novice is Svetlana Tichanovskaja, de huisvrouw die volgens alle getuigen Loekasjenko met een gigantisch verschil versloeg in de verkiezingen van 9 augustus 2020. Ze is een nieuwkomer (novice) in de politiek. Omdat haar echtgenoot – inmiddels een gevangene van het regime – geen toestemming kreeg om aan de verkiezingen deel te nemen, besloot zij zich in zijn plaats verkiesbaar te stellen. Veel van haar clausen zijn letterlijke citaten, maar niet allemaal.

Roofvogel is een huursoldaat die voor de staat (dus: Loekasjenko) werkt. Deze mannen 'vliegen' regelmatig in schemerige omstandigheden over de lands-grenzen tussen Rusland, Oekraïne en Belarus. De catastrofale gebeurtenissen van 2014 waar hij het over heeft betreffen de Maidan-opstand in Oekraïne. Aan het begin van het

stuk staat hij op het punt te trouwen en zich in het (tot dan toe) rustige Belarus te vestigen. Uiteindelijk kiest hij er echter voor om huursoldaat te blijven en in Rusland voor Poetin te gaan werken.

Door het stuk heen is bij alle personages sprake van veel ongemarkeerd citeren, verwijzen naar uitspraken van anderen, andermans verklaringen of observaties belachelijk maken en al dan niet geïdentificeerde tegenstanders uitdagen of aanspreken. Dit zorgt binnen de monologen soms voor grote verschuivingen in toon en energie. Sommige (delen van) monologen klinken daardoor op het eerste gezicht misschien onhandig, abrupt, of niet op zijn plaats.

De Wit-Russische versie van het lied van Lluís Llach waar het stuk mee eindigt, is te vinden op: <https://youtu.be/FQz3NazwkUc>

Politieke situatie in Wit-Rusland

Toen Alexander Loekasjenko ('de laatste dictator van Europa') de verkiezingen van 9 augustus 2020 wat dacht aan te passen aan zijn eigen behoeften, zoals hij dat al 26 jaar deed, zette hij in plaats daarvan een revolutie in gang. De bevolking van Belarus ging massaal de straat op om hun steun te betuigen voor Svetlana Tichanovskaja, de presidentskandidate die volgens alles getuigen met een overweldigende meerderheid was gekozen. Loekasjenko zette para-militaire troepen in om de vreedzame demonstraties met harde hand neer te slaan, waarbij honderden onschuldige burgers werden opgepakt en gemarteld, spoorloos verdwenen of stierven aan hun verwondingen.

Terwijl hij kritische informatie over de protesten online zette, begon Andrej Koerejtsjik ook te werken aan een toneelstuk dat gebaseerd is op werkelijke uitspraken van Loekasjenko en Tichanovskaja (in het stuk *De Ouwe en Novice*). Ze werden aangevuld met vijf verzonden personages die Koerejtsjiks eigen gedachten uitdrukken en samen een dwarsdoorsnede van de Belarussische maatschappij vormen.

Koerejtsjik voltooide *Insulted. Belarus* op 9 september 2020 en stuurde het op naar de Amerikaanse toneel-vertaler en theatercriticus John

Freedman, met het verzoek het naar het Engels te vertalen en een paar lezingen te organiseren, om zo het nieuws over de gebeurtenissen in Belarus naar buiten te brengen. Drie dagen later had Freedman een eerste versie van de vertaling klaar en begon *Insulted. Belarus* aan een internationale opmars. Het stuk is inmiddels (medio eind november) meer dan honderd keer live gelezen in Europa, de USA en Afrika. Het is vertaald in negentien talen. Er komen nog steeds nieuwe lezingen en vertalingen bij.

Over de lezingen in Vlaanderen en Nederland

Op 3 oktober 2020 ontving Stijn Devillé van Het nieuwstedelijk in Leuven een messenger-berichtje van een hem onbekende toneelschrijver uit Minsk, ene Andrej Koerejtsjik. Deze meldde dat Anja Krans van Dutch Performing Arts (de internationale tak van het Fonds Podiumkunsten) hem had doorgestuurd. Koerejtsjik was de auteur van een theatertekst over de opstanden in zijn thuisland Belarus. Zou het mogelijk zijn om, in navolging van de lezingen in andere landen, deze tekst ook in Vlaanderen te lezen, als onderdeel van een internationale solidariteitsactie? Devillé was meteen enthousiast. Op maandag 19 oktober lazen in Leuven elf mensen live de Engelse vertaling van het stuk.

Devillé: 'De lezing sloeg bij elk van ons in als een bom. Hier was iets gebeurd, dat niet vaak gebeurt in het theater: de tekst had de realiteit verstevigd, verhevigd. Het was alsof we werden wakker geschud en de werkelijkheid met nieuwe ogen zagen.'

Op 19 oktober tipte Devillé Nico Boon dat dit iets voor De Leesclub op Facebook zou kunnen zijn. Boon en zijn kompanen van De Leesclub organiseerden op 25 oktober een live, online lezing van het stuk. Meer dan veertig theatermakers, acteurs, schrijvers, dramaturgen en andere geïnteresseerden uit voornamelijk Vlaanderen en Nederland, maar ook uit de Verenigde Staten en zelfs Nigeria namen deel aan deze avond, waaronder Koerejtsjik, diens Engelse vertaler John Freedman en een journaliste van De Standaard die een reportage over de avond schreef.

Boon: 'In kleine groepjes werd de Engelse vertaling voorgelezen. Iedere lezer nam één rol voor zijn rekening. Gaandeweg werd duidelijk dat zich een bijzondere avond voltrok: het stuk ontroerde, beroerde, bleef aan ieders huid plakken. Vooral de monologen op het einde grepen naar de keel. Het gezamenlijke nagesprek met Andrej duurde langer dan enig ander nagesprek bij De Leesclub ooit duurde.'

Verschillende theatercollega's wilden deze originele protestvorm tegen de wantoestanden in Belarus met meer publiek delen, onder wie acteur Niek van der Horst en actrice/schrijver Sietse Remmers. Van der Horst nam het initiatief om een Nederlandse vertaling te verzorgen en zocht contact met Het Nationale Theater in Den Haag. Daar wist Remco van Rijn in twee dagen tijd financiële steun voor een vertaling te krijgen van Stichting Melanie. Ook werd de Nederlandse pers benaderd over dit bijzondere wereldwijde project, wat leidde tot een artikel in De Volkskrant. In de week van 23 november organiseerden Van der Horst, Remmers en Van Rijn vijf lezingen van de Nederlandse vertaling in Nederland en België, die live werden gestreamd.

Lezingen in Vlaanderen en Nederland

19 oktober 2020 – Het nieuwstedelijk in samenwerking met Wisper, Leuven (Engelse vertaling)
25 oktober – De Leesclub, Antwerpen (Engelse vertaling)
23 november – Het Nationale Theater Den Haag en Toneelacademie Maastricht (Nederlandse vertaling)
24 november – Frascati Producties Amsterdam en Artez Toneelschool/docentenopleiding Arnhem (Nederlandse vertaling)
28 november – Arsenaal/Lazarus in Mechelen (Nederlandse vertaling)
9 januari 2021 – De Leesclub host een lezing met alle eerdere samenwerkende partners (Nederlandse vertaling) mét boekje

www.facebook.com/Insulted-Belarus-Worldwide-Readings-111217267391429

Met vereende krachten werd direct ook een uitgave van de Nederlandse vertaling gerealiseerd. De Leesclub zorgde samen met de uitgeverij, Het nieuwstedelijk en Arsenaal/Lazarus voor de middelen om de uitgave van deze vertaling mogelijk te maken.

Met dank aan Stichting Melanie voor de financiële bijdrage voor de Nederlandse vertaling van de tekst.

Andrej Koerejtsjik (Minsk, 1980) behoort tot de meest gespeelde auteurs voor theater en film in Belarus (Wit-Rusland). Zijn circa dertig stukken worden door de hele voormalige Sovjetunie gespeeld. Daarnaast wordt hij in de IMDB zeventien keer vermeld als scriptschrijver, vier keer als filmproducent en drie keer als filmregisseur. Koerejtsjik staat bekend om zijn lichtvoetige komedies.

Koerejtsjik is lid van de 'Coordinating Council' van Belarus. De leden daarvan moesten de overgang naar een nieuwe regering in 2020 in goede banen leiden. Veel van hen zijn inmiddels gevangenen van het regime. Koerejtsjik kon dit voorkomen door het land uit te vluchten. Hij werkt momenteel op een geheime locatie aan een trilogie over revolutie, waarvan *Insulted. Belarus* één deel vormt.

Toneelwerk (een selectie)

Insulted. Belarus – 2020

Lovey Dovey – gebaseerd op een populaire televisie- serie uit 2007 – 2018

The Realizer of Wishes – 2004

The Great Illusion – 2003

Watch Out for Women – 2002

The Piedmont Beast – 2000

John Freedman (California, 1954) is schrijver en vertaler. In 1976 begon hij aan een studie Russische Literatuur. Krap vijftien jaar en drie verschillende universiteiten verder ontving hij in Harvard zijn doctorsgraad in Slavische talen en literatuur. Sinds 1988 woont hij in Moskou, waar hij van 1992 tot 2015 theaterrecensent was voor The Moscow Times. Freedman is de auteur of redacteur/vertaler van elf titels over Russisch theater, en vertaalde daarnaast ongeveer negentig Russische toneelstukken naar het Engels. Met zijn eigen stuk *Dancing, Not Dead* won hij in 2011 een internationale competitie (the Internationalists Global Playwriting Contest). Sinds 2015 werkt hij als assistent van de artistiek directeur van het Electrotheater Stanislavsky in Moskou.

John Freedman over *Geschoffeerd. Belarus*:

‘Het ging een eigen leven leiden. Tamelijk verbijsterend. Deze revolutie in Belarus is zowel verschrikkelijk als prachtig; bijzonder aantrekkelijk als onderwerp. Het opvoeren van die zeven personages heeft Andrej heel goed gedaan. Ze zijn allemaal verschillend, uniek, en we kunnen voor allemaal begrip opbrengen zoals we dat in algemene zin voor mensen kunnen; wat uiteraard ook een reden is dat dit stuk zoveel respons krijgt.’

Maaïke van Rijn (1974) vertrok in 1992 naar Zweden om er een jaar te studeren en de taal te leren. Daarna studeerde ze Engelse en Nederlandse taal- en letterkunde in Amsterdam. Sinds 2013 werkt ze als zelfstandig literair vertaler gespecialiseerd in toneelteksten voor opdracht-gevers als Toneelgroep Oostpool, Maatschappij Discordia/TG STAN en Het Nationale Theater. Maaïke vertaalt uit het Noors (Bokmål en Nynorsk), Zweeds, Engels en Duits. Ze is ook een fervent pleitbezorger van hedendaags Scandinavisch toneel in Nederland en was initiatiefnemer en organisator van het project *Ferske Norske* (2017).

www.tinygrass.nl

Toneelvertalingen (een keuze)

Andrej Koerejtsjik – *Geschoffeerd. Belarus** – 2020

Will Eno – *Tom Pain* – 2020

David Hare – *Skylight* – 2020

Jon Fosse – *Ik ben de wind** – 2018

Tale Naess – *Strømmer / Wilde** – 2017

Maria Tryti Vennerød – *Zuiver** – 2017

David Harrower (naar Gogol) – *De Revisor* – 2015

Jon Fosse – *Deze ogen** – 2014

*teksten uitgegeven bij De Nieuwe Toneelbibliotheek